ДЕРЖАВНИЙ МОНІТОРИНГ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

ТРОЦЮК Ніна Валеріївна - кандидат юридичних наук, доцент
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-5943-8694
МИКИТЕНКО Олександра Олегівна - здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня

УДК 349.6:504 (045)
DOI: https://doi.org/10.32782/NP.2024.3.19

У статті здійснено аналіз нормативно-правових актів, якими визначено порядок здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, розкрито повноваження суб'єктів на здійснення цього моніторингу та окреслено перспективи його удосконалення.

Зазначено, що державний моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря проводиться з метою збору, обробки, збереження та аналізу інформації про якість повітря, а це, у свою чергу, дозволяє оцінювати та прогнозувати зміни в його стані та рівень небезпечності, а також розробляти науково обґрунтовані рекомендації для управлінських рішень в охороні атмосферного повітря та навколишнього середовища в цілому. Уповноваженими суб'єктами на здійснення моніторингу атмосферного повітря визначено Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерство охорони здоров'я України, Державну службу України з надзвичайних ситуацій, органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, виконавчі органи міських рад.

На основі проведеного дослідження співавтори зробили висновок, що для удосконалення організації та проведення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря в Україні необхідно: розробити план медернізації підприємтств та їх застарілого устаткування; встановити станції громадського моніторингу якості повітря для фіксації екологічних злочинів, на прикладі EcoCity; встановити на всі стаціонарні джерела викидів забруднюючих речовин онлайн-моніторинг та системи автоматизованого контролю; збільшити фінансування з метою закупівлі комплексних еталонних та індикаторних пунктів спостережень за станом повітря, пробовідбірного обладнання, модернізації мереж спостережень за станом повітря;створити якнайшвидше центральну референс-лабораторію задля запуску її після скасування правового режиму воєнного стану; оновити хімічні лабораторії та запустити інформаційну систему у сфері моніторингу повітря на платформі ЕкоСистема тощо.

Ключові слова: державний моніторинг, довкілля, навколишнє природне середовище, атмосферне повітря, екологічна безпека.

Вступ

Третій рік поспіль Україна бореться за свою незалежність із країною-агресором - російською федерацією, яка щодня завдає колосальної шкоди навколишньому природному середовищу запускаючи військове озброєння по території нашої держави. Всупереч цьому, наша держава в особі органів державної влади не тільки приймають рішення та застосовують оборонні заходи, а ще й беруть участь у розробці та удосконаленні нормативно-правових актів задля покращення державної системи моніторингу довкілля, мета якої - забезпечення екологічної безпеки, живої природи та наближення до стандартів Європейського Союзу. Зазна-

чена система моніторингу є також важливою частиною національної інформаційної інфраструктури, яка сумісна з подібними системами інших країн.

Однією із підсистем державної системи моніторингу довкілля є моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря, який проводиться з метою отримання, збирання, обробки, збереження та аналізу інформації про рівень забруднення атмосферного повітря, оцінки та прогнозу його змін і ступеня небезпечності, розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень у галузі охорони довкілля.

Дослідження у сфері проведення державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря, як ніколи, є актуальним, адже обстріли об'єктів промисловості та цивільної інфраструктури, пожежі, в результаті яких виділяються продукти згорання (токсичні гази та тверді частинки) потрапляють у повітря, спричиняючи таким чином додаткове його забруднення. Навіть складно уявити, яку шкоду атмосферному повітрю завдає детонація ракет та артилерійських снарядів, під час якої утворюється низка хімічних сполук: вуглекислий газ (CO_2), чадний газ (CO), водяна пара (H_2O), бурий газ (NO), закис азоту (N_2O), діоксид азоту (NO_2), формальдегід (CH_2O), пари ціанистої кислоти (HCN), азот (N_2) та значна кількість токсичних органічних сполук. Очевидно, що російська військова агресія своїми діями завдає шкоди атмосферному повітрю не тільки в межах національних кордонів України, а й всьому світу. Тому сьогодні, наша держава разом із партнерами, зокрема представниками Міністерства з питань довкілля та клімату Фінляндської Республіки, Міністерства закордонних справ Фінляндської Республіки та Фінського метеорологічного інституту, працює над реалізацією нового проєкту моніторингу атмосферного повітря в Україні. Заступник Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України з питань європейської інтеграції Євгеній Федоренко, коментуючи це питання, підкреслює, що моніторинг для України є не лише інструментом контролю за станом довкілля, а також важливим засобом фіксації збитків, завданих війною. Адже, за останніми даними офіційного ресурсу ЕкоЗагроза, станом на 10 жовтня 2024 року шкода, завдана атмосферному повітрю, становить 779,63 млрд грн. [1].

Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати порядок здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, визначити його суб'єктів та їх повноваження, окреслити перспективи його удосконалення.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми

Дослідженнями у сфері охорони атмосферного повітря у теоретичній та практичній площинах займалися такі науковці, практики та працівники Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України як: В. Г. Барановський, М. П. Баштанник, А. С. Богоста, В. І. Гомонай, Н. С. Жемера, В. С. Киреєва, Є. М. Копиця, Е. Н. Киптенко, Т. В. Козленко, В. Ю. Лобко, Р. П. Олійничук, І. М. Рубцова, А. В. Скок, Р. О. Стрілець, О. М. Ситніченко, Є. О. Федоренко, Л. В. Хоміч, В. О. Хрутьба, Є. В. Хлобистов та ін. Так, Р. П. Олійничук у своїй праці надає кримінально-правову характеристику забрудненню атмосферного повітря. О. М. Ситніченко в дослідженні аналізує важливі питання правової охорони атмосферного повітря від забруднюючих речовин, що містяться у відпрацьованих газах транспортних засобів. Науковиця І. М. Рубцова в дисертаційній роботі досліджує поняття та особливості детермінанти «охорона атмосферного повітря» та розкриває повноваження та компетенцію органів публічної влади, які займаються державним управлінням у цій сфері. Є. М. Копиця аналізує історико-правові аспекти становлення та розвитку інституту нормування в галузі охорони атмосферного повітря. А. В. Скок, В. О. Хрутьба, Є. В. Хлобистов здійснюють дослідження щодо якості атмосферного повітря в Україні до і під час повномасштабного вторгнення.

Проте, попри значні наукові досягнення в цій сфері, слід відзначити, що питання державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря в Україні під час во-

єнного стану, а також визначення перспектив його вдосконалення залишаються недостатньо дослідженими.

Результати дослідження

Атмосферне повітря є одним з основних життєво важливих елементів навколишнього природного середовища. Відповідно до статті 13 Конституції України: «земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Основним законом нашої держави, а основним обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки та підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу» (ст. 16) [2].

Проте, на жаль, слід констатувати, чим довше тривають військові дії на території України, тим важче державі, в особі органів державної влади та органів місцевого самоврядування забезпечити екологічну безпеку та рівновагу на території України. Прикро, проте статистика свідчить, що вміст забруднювальних речовин в атмосферному повітрі постійно збільшується і найбільший індекс забруднення атмосфери спостерігається у містах саме східного регіону, де розвинена металургійна промисловість та там, де країна-агресор завдає військових ударів майже кожну годину (рис. 1) [3]. Вважаємо, що забруднене атмосферне повітря призводить до негативних наслідків для довкілля та в майбутньому на населення країн світу чекають техногенні загрози, що спричинять значне забруднення природного середовища та нові види хвороб, які носитимуть ризиковий характер для здоров'я людей, у тому числі й летальний.

Таким чином, одним із першочергових завдань, яке стоїть перед керівництвом нашої держави є імплементація положень законодавства Європейського Союзу (далі

Рис. 1

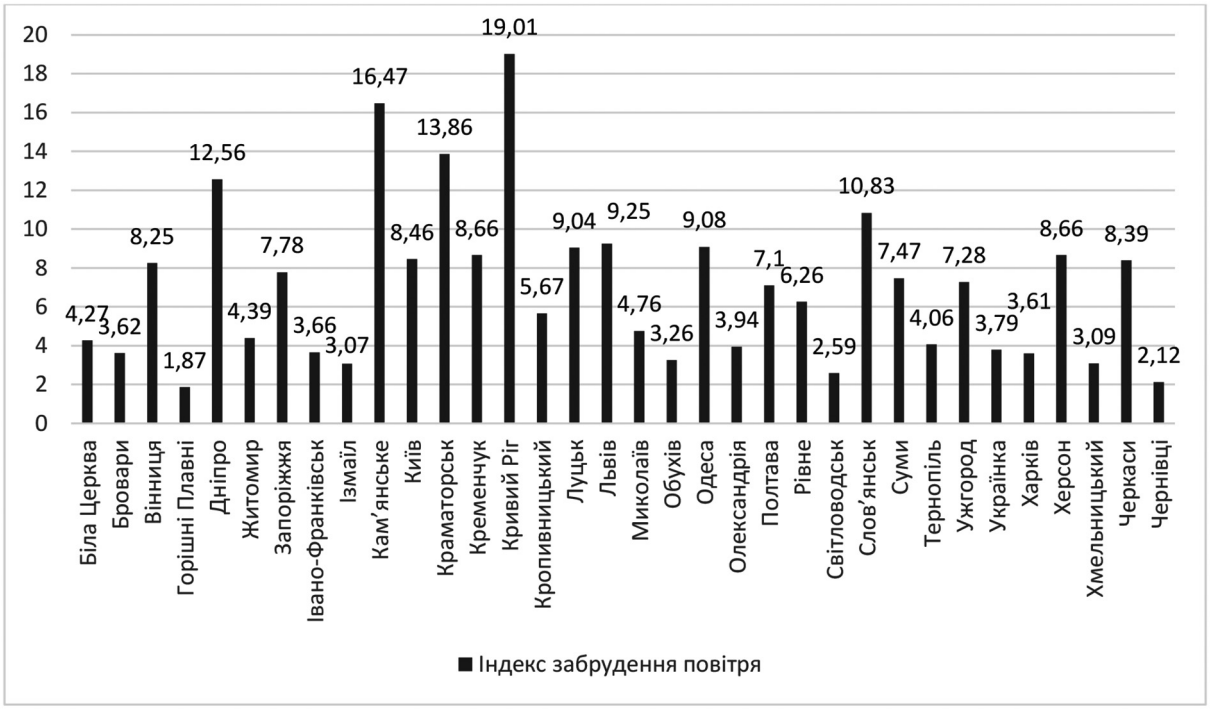

Індекс забруднення атмосферного повітря у містах України за даними спостережень у червні 2024 року

– ЄС) в національне законодавство, що регулює забезпечення якості атмосферного повітря. Адже політика ЄС щодо якості повітря насамперед спрямована на розробці та впровадженні Директив, спрямованих на поліпшення якості повітря. Основними Директивами в цій сфері є:

1) Директива 2016/2284 про національні потоки викидів;

2) Директива від 24.11.2010 № 2010/75/ЄС Про промислові викиди (інтегроване запобігання та контроль забруднення);

3) Директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;

4) Директива 2004/107/ЄС про миш'як, кадмій, ртуть, нікель та поліциклічні ароматичні вуглеводні в атмосферному повітрі;

5) Директива 98/70/ЄС від 13.10.1998 щодо якості бензину та дизельного палива та внесення змін до Директиви Ради 93/12/ЄЕС;

6) Директива Ради 96/62/ЄС щодо оцінки та контролю навколишньої атмосфери.

Вище зазначене Європейське законодавство щодо якості повітря ґрунтується на кількох принципах. Перший з них полягає в тому, що держави-члени розділяють свою територію на зони та агломерації, у яких проводять оцінку рівнів забруднення повітря за допомогою вимірювань, моделювання та інших емпіричних методів, а також повідомляють Європейській комісії дані про якість повітря. Якщо рівні забруднення перевищують граничні або цільові значення (з урахуванням стандартів якості повітря), держави-члени повинні розробити план або програму якості повітря для вирішення проблем, пов'язаних з відповідальними джерелами, і забезпечити дотримання граничних значень. Крім того, інформація про якість повітря повинна бути доступною для громадськості [4, с. 5].

У 2021 році зазначений принцип знайшов своє втілення в національному законодавстві України. Відтепер, на рівні зон та агломерацій в Україні визначені уповноважені органи управління якістю атмосферного повітря, які розробляють Програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря відповідно до форми затвердженої наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 25.02.2021 № 147. Ці програми слугують основою для загальної оцінки існуючої в Україні системи державного моніторингу атмосферного повітря відповідно до законодавчих вимог. Так, наприклад, у грудні 2022 року депутати Київради ухвалили рішення про затвердження Програми державного моніторингу у сфері охорони атмосферного повітря агломерації міста Києва, яка передбачає поступове збільшення кількості референтних пунктів моніторингу атмосферного повітря від 5 до 17 протягом чотирьох років. Таким чином, з'явилась можливість рівномірно розподілити пункти спостережень територією всього міста та на постійній основі отримувати комплексну інформацію про стан атмосферного повітря у столиці України [5].

Також наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.04.2021 № 300 [6] затверджено Порядок розміщення пунктів спостереження за забрудненням атмосферного повітря в зонах та агломераціях, який визначає вимоги та умови для розміщення таких пунктів, їх мінімальну кількість для проведення фіксованих вимірювань, а також правила кодування і документування щодо їх розміщення на території України.

Аналізуючи національне законодавство у сфері організації та проведення державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря, зазначимо, що воно представлено Законом України від 25.06.1991 № 1264-XII «Про охорону навколишнього природного середовища», Законом України від 16.10.1992 № 2708-XII «Про охорону атмосферного повітря», Законом України від 09.07.2022 № 2393-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря», Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 №1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря», Постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 №299 «Про Порядок

розроблення та затвердження нормативів екологічної безпеки атмосферного повітря», Постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 №300 «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря», Постановою Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 №827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря», Постановою Кабінету Міністрів України від 28.03.2023 №272 «Про затвердження Порядку запровадження обов'язкових автоматизованих систем контролю викидів забруднюючих речовин», Постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.2024 №513 «Про внесення змін до Постанов Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. №827 і від 25 червня 2020 р. №614», Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 20.04.2021 № 261 «Про утворення Міжвідомчої комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря», Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.04.2021 № 300 «Про затвердження Порядку розміщення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в зонах та агломераціях», РД 52.04.186-89 Настановою з контролю забруднення атмосфери, яка чинна до 01.01.2025 року та іншими нормативно-правовими актами. Особливу групу правових актів складають Державні стандарти України (ДСТУ), Державні санітарні норми (ДСН), галузеві стандарти, державні будівельні норми і правила тощо. Державні стандарти є обов'язковими до виконання, і на їхній основі розробляються відповідні нормативи в галузі охорони атмосферного повітря [7, с. 9].

Верховною Радою України 20 березня 2023 року також прийнято Закон України № 2973-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля» [8], проте він не набрав чинності і не відомо ще, коли це відбудеться у зв'язку із продовженням правового режиму воєнного стану на території України.

На сьогодні правові, організаційні та екологічні вимоги в сфері охорони та використання атмосферного повітря визначаються, насамперед, Законом України «Про охорону атмосферного повітря». Цей законодавчий акт має на меті збереження та відновлення природного стану атмосфери, створення сприятливих умов для життєдіяльності людей, забезпечення екологічної безпеки та запобігання негативному впливу атмосферного повітря на здоров'я населення і навколишнє природне середовище. Значну увагу в ньому приділено питанню регулювання відносин у сфері використання атмосферного повітря, стандартизації та нормам охорони, а також державному обліку та моніторингу якості атмосферного повітря. Також розглядаються питання правопорушень у цій галузі та відповідальності за них.

Відповідно до ст. 32 вище зазначеного нормативно-правового акту [8], «моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря є складовою частиною державної системи моніторингу навколишнього природного середовища», а сам порядок організації та проведення моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря визначений окремою Постановою Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 №827 (далі – Постанова №287) [9], в яку Постановою Кабінету Міністрів України №513 від 07.05.2024 [10] внесено відповідні зміни. Проте, слід констатувати, що не всі вони відображені у вище зазначеній Постанові. Так, наприклад, у назві та п. 1 Постанови №827 слова «здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря» мають бути замінені словами «організації та проведення моніторингу атмосферного повітря». Ці зміни не внесено у зв'язку із не набранням чинності Закону України від 20 березня 2023 р. № 2973-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля» [8], а це відбудеться лише через шість місяців з дня

скасування чи припинення воєнного стану, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022.

Слід зазначити, що державний моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря здійснюється, перш за все, з метою забезпечення збирання, оброблення, збереження та проведення аналізу інформації про якість атмосферного повітря, оцінювання та прогнозування її змін і ступеня небезпечності, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень у галузі охорони атмосферного повітря, у сфері охорони навколишнього природного середовища, а також інформування населення про якість атмосферного повітря, вплив його забруднення на здоров'я та життєдіяльність населення.

На основі даних та інформації, отриманих у результаті моніторингу атмосфери, можна визначати ступінь забруднення повітря на конкретній території за певний період, а також оцінювати відповідність атмосферних умов вимогам до якості повітря. Це дозволяє також оцінити вплив забруднення на навколишнє середовище, здоров'я людей та їх життєдіяльність [9].

Постає питання «Що ж виступає об'єктами моніторингу атмосферного повітря?». Згідно з нормами чинного законодавства, об'єктами цього моніторингу є:

1) атмосферне повітря;
2) атмосферні опади;
3) загальний осад.

Уповноважені суб'єкти, що здійснюють моніторинг атмосферного повітря, зокрема Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерство охорони здоров'я України, Державну службу України з надзвичайних ситуацій, органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, виконавчі органи міських рад, у результаті його проведення отримують такі результати: 1) дані спостережень, отримані суб'єктами моніторингу; 2) узагальнені відомості про якість повітря за певний період часу та/або на конкретній території; 3) оцінку стану атмосферного повітря та опадів; 4) прогнози щодо стану атмосферного повітря та його змін; 5) інформацію про вплив рівнів забруднюючих речовин в атмосфері на здоров'я та життя людей. Вище зазначені суб'єкти зобов'язані зберігати безстроково дані спостережень, отримані в процесі моніторингу та оприлюднювати їх на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних через загальнодержавну екологічну автоматизовану інформаційно-аналітичну систему забезпечення прийняття управлінських рішень та доступу до екологічної інформації та її мережу.

Ще одним не менш важливим суб'єктом, який дотичний до проведення моніторингу атмосферного повітря є Міжвідомча комісія з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря (далі – Комісія). Ця Комісія є постійним консультативно-дорадчим колегіальним органом, який утворено наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 20.04.2021 № 261 [11] та основними завданнями якого є: 1) координація застосування суб'єктами моніторингу атмосферного повітря законодавства про охорону атмосферного повітря, єдиних методичних вимог у сфері державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, вимог Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та інших законодавчих актів; 2) аналіз та моніторинг реалізації програм державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря щодо їх відповідності законодавству про охорону атмосферного повітря та єдиним методичним вимогам у сфері державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря; 3) узгодження дій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування пов'язаних із забезпеченням функціонування державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, планів поліпшення якості атмосферного повітря та короткострокових планів дій. 4) аналіз практики застосування законодавства у сфері охорони атмосферного повітря та виконання планів поліпшення якості атмосферного повітря.

Висновки

Підсумовуючи результати нашого дослідження, вважаємо, що в Україні ще до повномасштабного вторгнення російської федерації були зроблені перші кроки для модернізації державної системи моніторингу атмосферного повітря та приведення її у відповідність до вимог Директив ЄС про якість повітря, у першу чергу Директиви 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи. Проте, як показують результати дослідження, проведеного у 2023 році в межах конкурсу Досліджень і адвокації довкіллєвих питань, що здійснювався Міжнародним фондом «Відродження» за фінансової підтримки Швеції, у перспективі нашій державі необхідно зробити ряд кроків задля удосконалення організації та проведення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, зокрема:

1) розробити план модернізації підприємств та їх застарілого устаткування, задля зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;

2) встановити станції громадського моніторингу якості повітря для фіксації екологічних злочинів, на прикладі EcoCity;

3) встановити на всі стаціонарні джерела викидів забруднюючих речовин онлайн-моніторинг та системи автоматизованого контролю;

4) збільшити фінансування з метою закупівлі комплексних еталонних та індикаторних пунктів спостережень за станом повітря, пробовідбірного обладнання, модернізації мереж спостережень за станом повітря;

5) створити якнайшвидше центральну референс-лабораторію задля запуску її після скасування правового режиму воєнного стану;

6) оновити хімічні лабораторії та запустити інформаційну систему у сфері моніторингу повітря на платформі ЕкоСистема;

7) залучати до реалізації законодавчих ініціатив у сфері моніторингу якості атмосферного повітря громадські організації, які вже створили окремі ІТ-продукти (екологічні системи), спрямовані на покращення ситуації у сфері інформування про якість повітря (наприклад, ГО «SaveDnipro», ГО «Арніка» та ін).

Література

1. Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: https://ecozagroza.gov.ua/.

2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 38. Ст.160.

3. Український гідрометеорологічний центр. URL: https://www.meteo.gov.ua/f/zabrudnennya/%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D0%BE_%D0%BCi%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%85_%D0%B7%D0%B0_%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C_2024.xls

4. Моніторинг якості атмосферного повітря: український та міжнародний досвід. Аналітична записка / Кольцов М., Шевченко Л. Київ: ГО «Фундація «Відкрите Суспільство», 2018. 13 с.

5. Київрада затвердила Програму моніторингу атмосферного повітря. URL:https://kyivcity.gov.ua/news/kivrada_zatverdila_programu_monitoringu_atmosfernogo_povitry/.

6. Про затвердження Порядку розміщення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря в зонах та агломераціях : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21.04.2021 р. № 300. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0635-21#Text.

7. Якість атмосферного повітря в Україні до і під час повномасштабного вторгнення / Скок А., Хрутьба В., Рак О., Хлобистов Є. Київ, 2023. 67 с.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу довкілля, інформації про стан довкілля (екологічної інформації) та інформаційного забезпечення управління у сфері довкілля : Закон України від 20.03.2023 р. № 2973-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 63. ст. 208.

9. Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря : Постанова Кабінету Міні-

стрів України від 14.08.2019 р. №827. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2019-%D0%BF#Text.

10. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 827 і від 25 червня 2020 р. № 614 : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2024 р. №513. URL: https://zakon.rada.gov.ua /laws/show/513-2024-%D0%BF#Text.

11. Про утворення Міжвідомчої комісії з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря : Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 20.04.2021 р. № 261. URL: https://mepr.gov.ua/nakaz-mindovkillya-261-vid-20-04-2021/.

Trotsiuk N.V.
Mykytenko O.O.

MONITORING OF THE STATE OF ATMOSPHERIC AIR PROTECTION IN UKRAINE: THE CONTEMPORARY STATE AND PROSPECTIVE ENHANCEMENTS

In the article, a systematic examination of the normative-legal acts that determine the procedure for conducting state monitoring in the field of atmospheric air protection has been conducted. The article elucidates the competencies of the relevant entities with regard to the implementation of the aforementioned monitoring and delineates prospective avenues for its enhancement.

It is indicated that the state monitoring of atmospheric air protection is conducted with the objective of ensuring the collection, processing, and the preservation and analysis of atmospheric air quality information, evaluation of its fluctuations and forecasting of future trends, as well as the assessment of associated risks. The formulation of evidence-based recommendations for the adoption of management decisions in the field of atmospheric air protection and in the field of environmental natural resource protection. Additionally, the population must be informed about the quality of the atmosphere, the impact of its contamination on human health and activity.

The Ministry of Environmental Protection of Ukraine has been designated as the authorized entity for the implementation of atmospheric monitoring. The Ministry of Health of Ukraine and the State Service of Ukraine for Emergency Situations. The executive authorities of the Autonomous Republic of Crimea, the regional, Kyiv, and Sevastopol city state administrations, and the executive bodies of the city councils are the designated organisations responsible for the implementation of environmental protection measures.

The findings of the conducted study indicate that in order to enhance the organisation and facilitate the implementation of a state-led monitoring programme in the field of atmospheric air protection in Ukraine, it is necessary: it is recommended that a plan for the modernisation of enterprises and their outdated equipment be developed. Furthermore, it would be beneficial to install monitoring stations for air quality in order to detect environmental crimes, as an example of which is EcoCity. It is recommended that all stationary sources of pollution be equipped with online monitoring and automated control systems. It is recommended that funding be increased with the objective of procuring comprehensive, standardized, and indicator monitoring points for air quality, selecting monitoring equipment, and modernizing air quality monitoring networks. The establishment of a central reference laboratory is to be expedited in order to facilitate its commencement following the termination of the legal framework governing the state of war. It is recommended that new chemical laboratories be constructed and that an information system for monitoring air quality be launched on the EcoSystema platform.

Key words: state monitoring, the environment, the natural environment, the atmosphere, and environmental safety.